

بسمه تعالی

متدولوژی رتبه بندی بانک ها

یک رتبه بندی مستقل درباره توان نسبی
یک بانک برای تعهد مالی

رتبه بندی اعتباری پارس کیان

(سهامی خاص)

تصویب کننده: هیات مدیره	تأیید کننده: کمیته تدوین ضوابط
لازم الاجرا از: ۱۳۹۷/۰۴/۰۹	تاریخ تایید: ۱۳۹۷/۰۴/۰۲

۱. دامنه کاربرد

۱.۱. این متدولوژی بگونه ای طراحی و تدوین شده که همه شرکتها در بخشهای مختلف صنایع کوچک و متوسط را تحت پوشش قرار می دهد. باین حال، “پارسیان” برای شرکت هایی که دارای ویژگی های خاص متمایز کننده (از قبیل نوع صنعت، ماهیت فعالیت، ساختار مالی و عملیاتی) باشند، متدولوژی های جداگانه ای را طراحی و تدوین کرده است. در چنین شرایطی، متدولوژی های مذکور با حمایت متدولوژی کلی شرکتها (این متدولوژی) مورد استفاده قرار می گیرند.

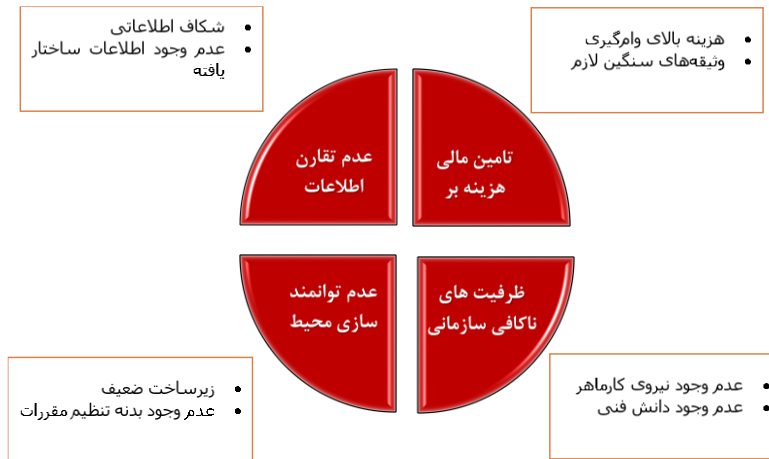
۱.۲. “پارسیان” در تعریف بنگاه های کوچک و متوسط معیار پرسنل را برای تفکیک صنایع کوچک و متوسط از تعریف سازمان صنایع کوچک و شهرک های صنعتی ایران برگرفته است. با توجه به اینکه در کشور ایران آیتم های مالی در نظر گرفته نشده است بنابراین معیارهای مالی که شامل میزان دارایی و فروش سالانه است را از تعریف بانک جهانی برگرفته و با نرخ دلار ۷۰ هزار ریالی تسعیر کرده است. در نهایت تعریف “پارسیان” از بنگاه های کوچک و متوسط به صورت زیر است:

- صنایع کوچک صناعی هستند که دارای یکی از شروط زیر باشد:
  - ✓ تعداد پرسنل کمتر از ۵۰ نفر
  - ✓ میزان دارایی کمتر از ۲۱۰ میلیارد ریال
  - ✓ مقدار فروش سالانه کمتر از ۲۱۰ میلیارد ریال
- صنایع متوسط نیز صناعی هستند که یکی از شروط زیر را دارا باشند:
  - ✓ تعداد پرسنل برابر با ۵۰ تا ۲۴۹ نفر
  - ✓ میزان دارایی کمتر از ۱۰۵۰ میلیارد ریال
  - ✓ مقدار فروش سالانه کمتر از ۱۰۵۰ میلیارد ریال

صنایع کوچک و متوسط			
معیارهای مالی		تعداد کارکنان	طبقه بنگاه
فروش سالانه	میزان دارایی		
۲۱۰ میلیارد ریال	۲۱۰ میلیارد ریال	۱ تا ۵۰ نفر	بنگاه کوچک
۱۰۵۰ میلیارد ریال	۱۰۵۰ میلیارد ریال	۵۰ تا ۲۵۰ نفر	بنگاه متوسط

۱.۳. چارچوب ارزیابی “پارسیان” برای کیفیت اعتباری یک شرکت شامل تحلیلهای کیفی و کمی است. در رتبه بندی، ارزیابی توان و تمایل یک شرکت برای اجرای به موقع تعهدات مالی به گونه ای در نظر گرفته می شوند که در میان صنایع مختلف قابل مقایسه باشد. از آنجاییکه رتبه های کوتاه مدت و بلندمدت منتج از شاخصه های بنیادی

اعتباری شرکت می باشد، بین دو رتبه بلند مدت و کوتاه مدت همبستگی وجود دارد. این تحلیل ها معمولاً شامل حداقل ۳ سال سوابق عملیاتی و اطلاعات مالی و همچنین پیش بینی های خود شرکت به همراه پیش بینی های پارس کیان از عملکرد آینده شرکت می باشد.

۱,۴. رشد صنایع کوچک و متوسط به خاطر چالش های مختلفی که در نمودار زیر شرح داده شده است با مانع رو به رو است. یکی از اساسی ترین موانع موجود، عدم تقارن اطلاعاتی است که منجر به ایجاد شک و تردید بین سهامداران شده و بنگاه های کوچک و متوسط را در رسیدن به منافع مورد نظرشان محدود می کند. به علت نبود اطلاعات، هزینه معاملاتی بانکها افزایش یافته که در ادامه سبب افزایش هزینه وام گیری می شود.

دسترسی مالی: یکی از نتایج قابل توجهی که از چالش های پیشروی صنایع کوچک و متوسط می توان گرفت این است که اطلاعات صنایع کوچک و متوسط نقش اساسی را در تامین مالی از منابع خارجی ایفا می کند. آمار تامین مالی صنایع کوچک و متوسط نشان می دهد که موسسات مالی در مورد وام دهی به صنایع کوچک و متوسط مطمئن نیستند.

نیاز به رتبه بندی: یکی دیگر از نتایج قابل توجهی که از چالش های پیشروی صنایع کوچک و متوسط می توان گرفت این است که شرکت های رتبه بندی اعتباری نقش مهمی را در ایجاد دسترسی صنایع کوچک و متوسط به تامین مالی مناسب از طریق یک رتبه بندی دقیق اعتباری که از متدولوژی های مرسوم سنجش اعتبار متمایز است، ایفا می کنند. بنابراین می توان اذعان داشت که روش ارزیابی مستقل "پارسیان" منافع زیر را هم برای صنایع کوچک و متوسط و هم برای موسسات مالی دارد:

- ۱- ایجاد یک نظر واحد در مورد ریسک اعتباری که شامل مشخصات کسب و کار و سنجش اعتباری است و می توان در زمان تصمیم گیری های مالی در مورد قدرت اعتباری صنایع کوچک و متوسط از آن استفاده کرد.
- ۲- رتبه بندی اعتباری به صنایع کوچک و متوسط کمک می کند که به راحتی در نرخ های پایین تر به منابع مالی کافی دست یابند.
- ۳- شرکت رتبه بندی پارس کیان می تواند موارد عدم کفایت را توسط ارزیابی قدرت مالی و پایداری کسب و کار، شناسایی کند.

۱.۵. "پارسیان" متدولوژی را طراحی کرده است که منعکس کننده انعطاف پذیری نسبی مالی و تجاری صنایع کوچک و متوسط است. این شرکت در ارزیابی رتبه این صنایع، عوامل مختلف کیفی و کمی را در نظر می گیرد. تجزیه و تحلیل وضعیت اعتباری شرکت ها بر اساس پنج حوزه کلیدی به شرح ذیل صورت می گیرد:

هر یک از این عوامل در کل فرایند رتبه بندی وزن مخصوص به خود را دارند. عوامل فوق به همراه وزن های مربوطه، ویژگی های منحصر به فرد را در ارزیابی رتبه اعتباری شان در نظر می گیرند. بنابراین در فرآیند رتبه بندی بر اساس ماهیت کسب و کار، مقدار وزن ها و تمرکز ارزیابی از یک شرکت به شرکت دیگر متفاوت هستند. در نهایت هر یک از عوامل ذکر شده در بالا، شامل زیر مجموعه هایی هستند که در ایجاد یک رتبه جامع لازم هستند.

۱.۶. برای دستیابی به یک دیدگاه شفاف تر در خصوص عملکرد نسبی، عملکرد شرکت با دیگر شرکت های مشابه در همان صنعت (و یا در صورت لزوم صنایع مشابه) مقایسه می شود. علاوه بر این، از طریق سناریوهای مختلف "اگر-آنگاه (what-if)" تحلیل حساسیت صورت می گیرد تا توانایی شرکت در برابر تغییرات مختلف در محیط عملیاتی ارزیابی شود. یکی از عوامل کلیدی در رتبه بندی، انعطاف پذیری مالی شرکت می باشد که به طور عمده ای به توانایی شرکت در کسب وجه نقد از عملیات خود بستگی دارد. ریسک های مرتبط با آغاز و اجرای پروژه های بزرگ توسط شرکت و نحوه تامین مالی آن و ریسک های مالی و تجاری مربوط به پروژه مذکور نیز ارزیابی و مد نظر قرار می گیرد.

۲. مشخصات شرکت

در این بخش هدف "پارسیان" رسیدن به درکی از شرکت است تا با نیل به این هدف بتوان صنعتی که شرکت در آن فعال است را شناسایی کرده و بدین ترتیب منجر خواهد شد که وضعیت و موقعیت نسبی آن شرکت در آن صنعت مشخص شود.

۲.۱. **موقعیت یابی:** موقعیت یابی یک شرکت اهمیت آن را در زنجیره کسب و کار و میزان کنترل یا وابستگی اش در بازار را مشخص می کند. این رتبه میزان نزدیکی بنگاه به مصرف کننده نهایی در زنجیره کسب و کار و توانایی اعمال کنترل را مشخص می کند.

۲.۲. **توسعه:** در این متدولوژی میزان توسعه ای که شرکت در ساخت محصولات و پرتفوی مشتری از زمان آغاز فعالیت دست یافته را می سنجد. این ارزیابی امکان درک چگونگی پیشرفت شرکت را ایجاد می کند.

سنجش ترویج دهنده^۱ (شخص ناظر بر عملیات) وزن قابل توجهی را در تحلیل رتبه بندی به خود اختصاص می دهد. بر خلاف شرکت ها، ماندگاری یک بنگاه کوچک و متوسط به تخصص و مهارت ترویج دهنده بستگی دارد.

ارزیابی "پارسیان" در این زمینه شامل دو مورد است: (۱) توانایی اجرای موفق کسب و کار (۲) وجود ریسک کلیدی انسانی.

ابتدا قبل از تحلیل، مسئله اصلی شناسایی شخص اصلی و پایه ای بنگاه کوچک و متوسط است. معمولاً به خاطر اندازه و ماهیت کسب و کار خانوادگی صنایع کوچک و متوسط، ساختارشان آن قدر پیچیده نیست که نتوان به راحتی شخص ترویج دهنده را شناسایی کرد.

۳.۱. تخصص و مهارت ترویج دهنده با استفاده از شاخص های زیر ارزیابی می شوند:

- ✓ تیزبینی در عملیات
- ✓ تجربه کارآفرینی (به خصوص در صنعت مربوطه)
- ✓ پیگیری مسیر و گذشته شخص.

حامی ای که دارای دانش قوی از صنعت و همچنین تجربه کارآفرینی گسترده ای است، توانمند محسوب می گردد. لازم به ذکر است وابستگی عملیات به یک شخص خاص باعث ایجاد نگرانی هایی در مورد انعطاف پذیری و ثبات کسب و کار می شود. شناسایی یک جانشین با اعتبارات قوی جبران ریسک کلیدی انسانی را می کند.

۴. مدیریت و عملیات

ارزیابی مدیریت موسسه شامل سنجش کیفیت و کارایی تیم مدیریت است.

۴.۱. کیفیت مدیریت بر پایه صلاحیت های مدیریتی و تجربه حرفه ای سنجدیده می شود. نقش های تعیین شده و انسجام تیم مدیریت، کارایی آنها را تضمین می کند.

^۱ Promoter

“پارس‌کیان” از طریق ارتباط با مدیران، مشخص می‌کند که چگونه نقش‌ها و استراتژی‌ها به خوبی شناخته شده است، موقعیت‌های کلیدی را چه کارمندانی دارند و وجود برنامه‌های مناسب تعدیل به منظور اطمینان یافتن از ادامه کار کسب و کار بدون شکست. یک موسسه با ساختار مناسب و نقش‌های تعیین شده، احتمال اجرای عملیات بدون اشکال را افزایش می‌دهد.

۴.۲. در مورد مسائل مربوط به تولید، ارزیابی کارایی عملیاتی امکانات و تسهیلات قابل توجه می‌باشد. متدولوژی شرکت پارس کیان موارد زیر را ارزیابی می‌کند:

۱. موقعیت مکانی
۲. طراحی امکانات و تسهیلات
۳. نیروی کار ماهر (در دسترس بودن و توانایی جایگزینی)
۴. مواد خام (در دسترس بودن)
۵. انرژی (الزامات و مدیریت)
۶. تزریق فنی
۷. کیفیت و مکانیزم کنترل (پیاده سازی)
۸. نظارت در شبکه توزیع

این عوامل با بازدید حضوری و ارتباط با مسئولین مرتبط نتیجه گیری می‌شوند. کفایت عوامل ذکر شده، اجرای سفارشات به موقع را تضمین می‌کند و بنابراین برای رتبه بندی امتیاز مثبتی تلقی می‌شود.

۵. ریسک تجاری

در اینجا منظور از ریسک تجاری پایداری و توانایی کسب و کار است. با توجه به این که ریسک تجاری ناشی از تغییرات صورت گرفته در بازار است، “پارس‌کیان” پایداری مدل کسب و کار را در مقابل شرایط عمومی محیط کلان و چشم‌انداز صنعت ارزیابی می‌کند. عوامل مهم محیط کلان شامل موانع ورود و خروج، میزان رقابت و دسترسی تقاضا (با توجه به فصلی و چرخه‌ای بودن) می‌باشند. عملکرد تجاری قوی در برابر صنعتی که در رکود است، نشان‌دهنده پایداری مدل کسب و کار است. عملکرد موسسه با نسبت‌های مختلفی اندازه‌گیری می‌شود که ادامه توضیح داده می‌شوند.

۵.۱. پایداری و توانایی کسب و کار با ترکیبی از تحلیل‌های کیفی و کمی سنجیده می‌شود. از منظر کیفی، تنوع جریان‌های درآمدی از نظر جغرافیایی، مشتری و محصول یا خدمت برای مقابله با این ریسک سنجیده می‌شوند. حفظ یا تعویض مشتری و رابطه شکل گرفته با تامین‌کنندگان پایداری کسب و کار موسسه را مشخص می‌کند. این ارزیابی مجموعه‌ای از نسبت‌های زیر را تجزیه و تحلیل خواهد کرد:

سود ناخالص / گردش مالی	(۱) حاشیه سود ناخالص و خالص	عملکرد تجاری
سود خالص / گردش مالی	(۲) بازده حقوق صاحبان سهام	
سود خالص / حقوق صاحبان سهام	(۳) کارایی تبدیل وجه نقد	
جریان وجه نقد عملیاتی / گردش مالی	(۱) روند حاشیه سود برای ۳ سال	پایداری کسب و کار
	(۲) روند رشد گردش مالی برای ۳ سال	

حاشیه‌ها از کسب و کاری به کسب و کار دیگر بر اساس صنایع مربوطه متفاوت است. اگر اطلاعات موجود باشد، “پارس‌کیان” پایداری یک موسسه را با بررسی عملکرد آن طی یک دوره ۳ ساله ارزیابی می‌کند.

ارزیابی توانایی مالی شامل شناسایی سلامت مالی موسسه از نظر عملیات روزانه مشخص و برخورد با هرگونه آسیب پذیری مالی در آینده است.

۶.۱. سرمایه در گردش: در عملیات روزانه، مدیریت نیازهای سرمایه در گردش بر اساس شرایط اعتباری و سررسید دارایی‌هایی که به آسانی نقدشونده هستند، در مقابل شرایط حساب‌های پرداختی معین می‌شوند. “پارس‌کیان” با دنبال کردن نسبت‌های زیر توانایی ارزیابی مدیریت سرمایه در گردش را محاسبه می‌کند:

۶. توانایی مالی (مدیریت و انعطاف پذیری مالی)

دوره تبدیل موجودی کالا + دوره تبد حسابهای دریافتی- دوره حسابهای پرداختی	(۱) چرخه تبدیل وجه نقد خالص (روز) ^۲	مدیریت سرمایه در گردش
(۱-وام‌های کوتاه مدت / خالص دارایی- های تجاری	(۲) نقدینگی مازاد / اهرم تجاری کوتاه مدت	
خالص دارایی‌های جاری -وام‌های کوتاه مدت) / دارایی‌های جاری	(۳) نقدینگی مازاد / اهرم کل کوتاه مدت ^۳	

^۲ Net Cash Cycle(Days)

^۳ Short term total leverage

چرخه وجه نقد خالص نشان دهنده این است که موسسه تا چه میزان موجودی کالا، حساب های دریافتی و پرداختی خود را به صورت کارا مدیریت می کند. تعداد روزهای کمتر در چرخه وجه نقد خالص نشان دهنده روند سریعی از نقدشوندگی به منظور بازپرداخت بدهی ها است.

دو نسبت آخر زمانی در نظر گرفته می شوند که موسسه برای بازپرداخت تعهداتش به منابع خارجی رجوع می کند. نسبت نقدینگی مازاد به اهرم تجاری کوتاه مدت نشان دهنده درصدی از دارایی های تجاری است که از منابع داخلی تامین مالی شده اند، بالا بودن این نسبت امتیاز مثبتی در رتبه بندی محسوب می شود. نسبت نقدینگی مازاد به اهرم کلی کوتاه مدت، فضای موجود برای قرض های کوتاه مدت اضافی را مشخص می کند.

۶.۲. **اهرم:** ارزیابی این مسئله که موسسه تا چه میزان برای حمایت از عملیاتش به منابع خارجی تکیه می کند. موسسه ای که از اهرم استفاده کرده است، در معرض ریسک اعتباری بیشتری قرار می گیرد. از آنجا که نیاز به سرمایه در کسب و کارهای مختلف متفاوت است، رتبه بندی بیشتر به نحوه مدیریت کردن این مسئله می پردازد.

۶.۳. **مدیریت مالی:** منظور توانایی بازپرداخت به موقع تعهدات است. "پارس کمان" به منظور ارزیابی توانایی بازپرداخت بدهی ها به محاسبه نسبت های بازپرداخت بدهی های کوتاه مدت و همچنین بلند مدت می پردازد.

جریان وجه نقد قبل از تغییرات سرمایه در گردش/ بهره ناخالص	پوشش بهره	مدیریت مالی
جریان وجه نقد قبل از تغییرات سرمایه در گردش/(بهره ناخالص + وام های کوتاه مدت پوشش داده نشده ^۴ + بدهی بلندمدت سررسید فعلی ^۵)	پوشش بدهی	

۶.۴. **انعطاف پذیری مالی:** دارا بودن انعطاف مالی به یک شرکت این اجازه را می دهد که به تعهدات مالی اش عمل کرده و شرایط دشوار را بدون کاهش کیفیت اعتباری مدیریت نماید. به لحاظ بدهی، هرچه شرکت ساختار مالی محافظه کارانه تری داشته باشد، انعطاف پذیری بیشتری دارد. علاوه بر این، توانایی حفظ بدهی در یک دامنه مشخص، به شرکت اجازه می دهد تا با اتفاقات پیش بینی نشده ای که رخ می دهد، مدیریت نماید. به منظور بازپرداخت تعهدات علاوه بر کفایت وجه نقد، حمایت مالی مورد انتظار از ترویج دهنده نیز در مواقع مورد نیاز، بررسی می شود. توانایی ترویج دهنده با تحلیل ثروت خالص آن ها در مقابل تعهدات سنجیده می شود. با توجه به اهمیت ارزیابی های مالی در شکل گیری نظر رتبه بندی، احراز هویت داده های ارائه شده از طریق بیانیه های بانکی، برگشت های مالیاتی و بیانیه حسابرس تایید می شوند.

سایر عوامل دیگری که به انعطاف پذیری مالی کمک می کنند عبارتند از: توانایی انتقال دارایی ها و امکان بازنگری طرح های مربوط به مخارج سرمایه، روابط قوی بانکی و دسترسی به بازار سهام.

^۴ Uncovered Short-Term Borrowing(uncovered STB)

^۵ Current Maturing Long-Term Debt(CMLTD)

مقیاس ها و تعاریف رتبه بندی اعتباری

مقیاس رتبه بندی صنایع کوچک و متوسط	
خیلی قوی: انعطاف پذیری تجاری و مالی خیلی قوی در مقایسه با سایر صنایع کوچک و متوسط	SME1
قوی: انعطاف پذیری تجاری و مالی قوی در مقایسه با سایر صنایع کوچک و متوسط	SME2
خوب: انعطاف پذیری تجاری و مالی خوب در مقایسه با سایر صنایع کوچک و متوسط	SME3
کافی: انعطاف پذیری تجاری و مالی کافی در مقایسه با سایر صنایع کوچک و متوسط	SME4
ضعیف: انعطاف پذیری تجاری و مالی ضعیف در مقایسه با سایر صنایع کوچک و متوسط	SME5
در طبقات SME2, SME3 و SME4 علامت + برای نشان دادن موقعیت نسبی رتبه در طبقه اضافه می شود.	